

Orvoskutatás 2013 - 3. rész

Fogorvosok: rizikómagatartás és a kutatás összegzése

Dr. Gyórfy Zsuzsa, Dr. Girasek Edmond

Fogorvosok: Bevezető és a kutatás módszertana

A Magyar Orvosi Kamara és a Semmelweis Egyetem Magatartástudományi Intézete 2013 májusa és júliusa között országos felmérést indított, amelynek célja az orvosok helyzetének, test-lelki jóllétének vizsgálata volt. Egyedülálló vállalkozásunk célja az összes hazai e-mail elérhetőséggel rendelkező gyógyító megkérdezése volt. Számos hazai és nemzetközi vizsgálat irányul az orvosok életminőségének, test-lelki állapotának felmérésére, ugyanakkor az eddig lefolytatott magyarországi kutatások egyike sem kísérelte meg, hogy felmérje a teljes hazai orvostársadalom helyzetét, így jelen vizsgálatunk Magyarországon az első teljes körű „orvosfelmérésnek” tekinthető. Különösen fontos, hogy ez a vizsgálat tekinthető az első fogorvosokra is irányuló reprezentatív adatgyűjtésnek. Mintegy 5600 orvos válaszolt kérdőívünkre, s ez a válaszadási arány az

online kutatások részvételi hajlandósági adataihoz viszonyítva megfelelőnek minősíthető. A fogorvos válaszadók válaszadási aránya 12,71%-os volt (n=823). A felmérés lezárását követően nem, kor és szak (orvos, fogorvos) szerinti korrekciós súlyozást végeztünk, így felmérésünk e dimenziók tekintetében reprezentatívnak tekinthető. Az alábbiakban bemutatott vizsgálat eredményeit a Magyar Fogorvos olvasói három – egymást követő – részben ismerhetik meg. Az első részben a munkahelyre vonatkozó adatokat és a munkával és munkavégzéssel kapcsolatos attitűdöket mutatjuk be, a második részben az időmérleg, a hivatás és a család összeegyeztethetőségének kérdését, valamint szomatikus és mentális egészség mutatóit ismertetjük. A harmadik részben kerül sor a rizikómagatartás és a vizsgálat összegzésének bemutatására.

Az egészségmagatartás tényezői

Dohányzás

A mintába került fogorvosok 8,4 százaléka (67 fő) napi rendszerességgel dohányzik, további 4 százalék (32 fő) az, aki nem naponta, de heti több alkalommal gyújt rá. 37,1 százalék (291 fő) azok aránya, akik életük egy szakaszában dohányoztak, de jelenleg már nem teszik.

Alkoholfogyasztás

Az alkoholfogyasztás esetében a gyakorisági adatokat tekintettük át. Mivel mennyiségi adatok nem állnak rendelkezésünkre, eredményeink csak korlátozottan értelmezhetők (21. ábra).

Nyugtatófogyasztás

A válaszadók 5,5 százaléka (44 fő) szed rendszeresen nyugtatót, anxiolytikumot.

Sportolás

Heti gyakorisággal a minta 64 százaléka (511 fő) sportol, ritkábban, mint hetente 36 százalék (287 fő).

Összegzés

Kutatásunkban a magyarországi orvosok helyzetét, életminőségét, test-lelki egészségét vizsgáltuk, online kérdőíves módszer segítségével (N=5607). Jelen vizsgálatunkban a fogorvosi mintára (N=823) vonatkozó eredményeket mutattuk be. A felmérés adatait nem, kor

és szakma (orvos, fogorvos) súlyoztuk, a súlyozott adatokat pedig az összehasonlítható dimenziókban összevetettük a KSH elérhető adataival. Ezek alapján megállapítható, hogy a felmérés reprezentatív a magyar orvosokra és fogorvosokra, mint alapsokaságra.

Fogorvos válaszadóink több mint 96 százaléka a betegellátásban dolgozik, közel 55 százaléuk szakorvosként, illetve közel egyötödnyien vállalkozóként. Munkahely tekintetében megállapítottuk, hogy a megkérdezettek közül több mint egyharmadnyian magánintézményben dolgoznak főállásban, ezt követi közel 30 százalékkal az alapellátásban dolgozók, illetve 16,9 százalékkal a szakrendelőben dolgozók aránya. Több mint hatvan százaléuk egy munkahelyen dolgozik, több mint egynegyednyien két munkahelyen állnak helyt. Átlagosan 1,36 munkahelyen dolgoznak a válaszadó fogorvosok. A szakvizsgák átlagos száma 1,15, a válaszadók 61,6 százaléka egy szakvizsgája van.

Fontos kérdés a fogorvosok jövedelmének alakulása, amelyre havi összes nettó jövedelemként kérdeztünk rá. A válaszadók két legnagyobb csoportja a havi nettó 150–200 és a 200–250 ezer forint között keresőké. Az anyagi helyzet változásának elmúlt 3 évben történő értékelésakor a válaszadók több mint 40 százaléka romlott vagy sokat romlott az anyagi helyzete, közel 42 százalék semlegesen válaszolt, és mindössze 15 százalék azoknak az

Alkoholfogyasztás gyakorisága	% (n)
hetente több mint 4 alkalommal	10,2 (81)
hetente 2-3 alkalommal	19,9 (158)
havonta 2-4 alkalommal	26,9 (214)
havonta 1-2 alkalommal	30,8 (245)
soha	12,1 (96)

21. ábra: Az alkoholfogyasztás gyakorisága

aránya, akik jobb vagy sokkal jobb anyagi helyzetről számoltak be.

Az elégedettséget felmérő (munkával kapcsolatos elégedettség) kérdéseinkből kitűnik, hogy a fogorvosok a mikrokörnyezetükkel inkább elégedettek, mint a makrokörnyezettel. Megkérdeztük, jelenleg és a jövőben hogyan látják a magyar egészségügy helyzetét, illetve azon belül a saját helyzetüket munkavállalóként. Az eredményekből látszik, hogy saját helyzetüket kevésbé látják rossznak, mint a magyar egészségügy helyzetét, illetve az is, hogy a jövőre vonatkozóan a saját helyzetüket illetően kevésbé pesszimisták, mint az egészségügyi rendszer jövője kapcsán. A válaszadók több mint háromnegyede rossznak vagy nagyon rossznak látja az egészségügy helyzetét, míg saját helyzetük értékelésénél alig 40 százalék ez az arány. A jövőre vonatkozóan rosszabbra vagy sokkal rosszabbra számít a válaszadók több mint 50 százaléka az egészségügyi rendszert, közel 40 százaléka a saját helyzetét illetően. Szintén ehhez a kérdéskörhöz tartozik az is, hogy a megkérdezettek közel egyötöde nem a fogorvosi pályát választaná, ha újra pályát választhatna.

A válaszadók a munkával, munkatársakkal és a munkában nyújtott saját teljesítménnyel a legelégedettebbek, különösen elégedetlenek viszont munkájuk anyagi és nem anyagi elismerésével. Az elégedettségi értékek magasabbak, mint az általános orvosok esetében. Az elégedettséghez szorosan kapcsolódik a külföldi munkavállalás kérdése. A minta 14,8 százaléka tervez külföldi munkavállalást fogorvosként, további 1,9 százalék szintén tervez, de nem fogorvosként, különösen magas a külföldi munkavállalás aránya a 35 év alatti korosztályban. A külföldi munkavállalást tervezők 8,2 százalékának már írásbeli vagy szóbeli megállapodása is van külföldi intézménnyel, további 2,5 százalékuk pedig felvette a kapcsolatot valamelyikkel. A külföldi munkavállalással kapcsolatos tervek mértéke hasonló az általános orvosok körében mért értékekhez.

Kérdőíves felmérésünkben igyekeztünk feltérképezni a fogorvosok időbeosztását is. Összefoglalóan

megállapíthatjuk, hogy főállásban és másodállásban együtt több mint 40 órát dolgoznak hetente, amihez még hozzáadódik a heti átlagosan több mint 2,5 óra, amelyet ügyeletben töltenek.

A mintába került fogorvosok közel 30 százaléka érzi úgy, hogy hivatásbeli és családi teendőit nehezen tudja összeegyeztetni, ám igen magas, közel 70 százalék azoknak az aránya, akiknek nem jelent problémát a munkahelyi/családi kötelezettségek összehangolása. A munkavégzés közben megjelenő feszült helyzetekről a megkérdezettek közel harmada számolt be, míg a válaszadó fogorvosok közel fele érzi magát jelentősen túlterheltnek. A kiégés tekintetében a legnagyobb arányban a teljesítményvesztés komponense jelenik meg, a megkérdezettek mintegy 60 százaléka magas és közepes övezetbe került. Ezt

A Zuglói Fogászati és Implantációs Központ, Budapest egyik vezető fogászati rendelője fogszakorvost keres csapatába.

ELVÁRÁSOK

- Szakvizsga
- Minimum 3 év gyakorlati tapasztalat
- Kiemelkedően jó kommunikációs és empátiás készség
- Számítógépes ismeretek
- Kezelési tervek írása
- Általános fogászati feladatok a legújabb anyagok és technológiák ismeretében birtokában

ELŐNYÖK

- Magánrendelőben, illetve külföldi páciensek ellátásában szerzett tapasztalat
- Angol és/vagy olasz nyelvtudás
- Esztétikai fogászatban, implantációs protetikában való jártasság

AMIT KÍNÁLUNK

- Legújabb anyagok, eszközök és technológiák
- Profi laborhátter
- Kedves és gyakorlott asszisztensek, akik a munkavégzést maximálisan segítik
- Fiatal, aktív, dinamikus csapat
- Kiemelkedő munkafeltételek és bérezés
- Azonnali munkakezdés

ZUGLÓI
FOGÁSZATI ÉS IMPLANTÁCIÓS KÖZPONT

A fényképes önéletrajzot a karrier@zugloifogaszat.hu kérjük elküldeni, amit maximális díszkrécióval kezelünk.

követi az emocionális kimerülés dimenziója, amelyben a fogorvosok mintegy 40 százaléka érintett, és a deperszonalizáció (cinizmus) faktora, 30 százalékos aránnyal.

Az egészségi állapot mutatóinak tekintetében elmondható, hogy a vizsgált fogorvosok közel 50 százaléka jónak vagy nagyon jónak minősíti egészségi állapotát, és közel 50 százaléka nem érzi azt, hogy az elmúlt három évben számottevően változott volna az egészségi állapota. A megbetegedések élettartam-prevalenciája esetében úgy találtuk, hogy a megkérdezett fogorvosok körében a legnagyobb arányban a magas vérnyomás (28,7%), az allergia (23%), az izom- és csontrendszeri megbetegedések (22,5%), a szembetegségek (15,3%), továbbá a gyomor-bélrendszeri betegségek (11,9%) fordulnak elő. A fogorvosnői reprodukciós morbiditás alakulásának áttekintésekor elmondható, hogy a minta egynegyede volt veszélyeztetett terhes, és 16 százaléknál a spontán vetélések aránya. Közel azonos – 20-20 százalékos arányban – fordulnak elő a művi abortuszok és a terhességet veszélyeztető munkahelyi ártalmak. A pszichoszomatikus tünetek áttekintésekor látható, hogy a válaszadók közel egynegyede a magas övezetbe tartozik.

Az alvászavarok esetében úgy találtuk, a válaszadók közel fele érzi azt, hogy munkanapokon nem tud eleget aludni, és közel 40 százalékos azoknak az aránya, akik az Athéni Insomnia Skála alapján alvászavarral rendelkeznek. A mintába került fogorvosok több mint 90 százaléknál nem beszélhetünk depressziós tünetekről, míg 14 százaléka foglalkoztatták már életük során öngyilkossági gondolatok, és 2 százalékuknak volt élete során öngyilkossági kísérlete. Az észlelt stressz pontszámok alapján a fogorvosok 43 százaléka a magas övezetbe tartozik.

Az egészségmagatartás mutatóinak áttekintésekor látható, hogy a magyarországi fogorvosok igen egészségtudatosak: alacsony a dohányzó fogorvosok száma (8%), közel 64 százalékuk heti rendszerességgel sportol, és alacsony a nyugtatót, anxiolytikumot fogyasztók aránya is (5%).

Az általános orvosokkal való összevetésben szembe-tűnő, hogy a fogorvosok jelentősen nagyobb arányban dolgoznak a magánszektorban, kevesebb munkahellyel és szakvizsgával rendelkeznek, valamint jelentősen kisebb arányban látnak el ügyeleti munkát. Orvos válaszadóinkhoz hasonlóan az egészségügy helyzetét is igen rossznak találják, ugyanakkor saját helyzetüket kissé jobbnak látják, mint általános orvos kollégáik. Hasonlóan orvos kollégáik-

hoz a válaszadók a munkával, a munkatársakkal és a munkában nyújtott saját teljesítménnyel a legelégedettebbek, különösen elégedetlenek ellenben munkájuk anyagi és nem anyagi elismerésével. Elmondható ugyanakkor, hogy a fogorvos válaszadók az orvosoknál kisebb arányban terveznek külföldi munkavállalást. Időbeosztásukat tekintve is lényegesen kedvezőbb a kép, mint az orvos válaszadók esetében. Míg orvos válaszadóink átlagosan heti 37,47 órát dolgoznak főállásban, 12,26 órát másodállásban, 15,48 órát ügyelnek, és 4,9 órát töltenek munkához kapcsolódó utazással, ingázással, addig a fogorvos válaszadók arról számoltak be, hogy 30,5 órát dolgoznak főállásban, 11,48 órát dolgoznak másodállásban, 2,46 órát ügyelnek, és 4,41 órát töltenek munkához kapcsolódó utazással, ingázással.

A fogorvosok az orvosokkal való összevetésben alacsonyabb kiegészítő pontszámokról számoltak be az emocionális kimerülés és a deperszonalizáció tekintetében. A teljesítményvesztés dimenziójában a közepes és magas övezetbe tartozók aránya csaknem megegyezik az orvosi mintáéval. A fogorvosok számára kevésbé jelent problémát a hivatás és a családi teendők összeegyeztetése, kevesebb munkavégzés közbeni feszült helyzetről számoltak be, és kisebb arányú a nagyfokú túlterheltségük, mint általános orvos kollégáiké.

Az egészségi állapot önbecslése és változása hasonlóan alakul az orvosi csoportéhoz, ugyanakkor a krónikus betegségek prevalenciája alacsonyabb. A fogorvosok körében ezzel szemben a pszichoszomatikus tünetek előfordulása magasabb. A fogorvosnők körében kisebb arányú a veszélyeztetett terhességek, a spontán vetélés előfordulása, ugyanakkor a művi abortuszok az orvosnői minta értékeivel megegyezően alakulnak.

Az orvosi mintával csaknem megegyezően alakul az alvászavarok és az észlelt stressz előfordulási aránya, míg az öngyilkossági gondolatok és a depresszió pontszámok alacsonyabbak a fogorvosi mintában. Ugyanakkor a fogorvosok kevesebbet dohányoznak, kevesebb nyugtatót fogyasztanak, és többet sportolnak, mint orvos kollégáik.

Összefoglalóan megállapíthatjuk, hogy a magyarországi fogorvosokra jellemző az egészségügy egészével kapcsolatos „rossz közérzet”, valamint a magyar egészségügy jövőjére vonatkozó pesszimizmus. Magas arányú a kiegészítő teljesítményvesztés dimenziójának értéke, ugyanakkor elmondható, hogy a fogorvosok – az általános orvosokhoz és az összlakosság-hoz képest is – kiemelkedően egészségtudatosak.